

Uit de Vogelbladen

Een duik in de tijdschriften

Samengevat door Paul Keuning

'Vossenrasters, een antwoord op predatie?' meldt De Tringiaan nr. 4 van de 40e jaargang, orgaan van Vogelwerkgroep Schagen en omstreken. Een bespreking van het onderzoek, zoals het eerder verscheen in het Jaarboek Boerenlandvogels 2017 van de provincie Noord-Holland. Anne Voorbergen en Johan Stuart zoeken een antwoord op de toegenomen predatie van weidevogels door onder andere vossen. Een raster, dat is een op lage hoogte aangebracht schrikdraadje, kan de verstoring terugdringen, blijkt uit het onderzoek.

Predatie is een natuurlijk verschijnsel

Maar op onze weidevogelsoorten, die toch al sterk afgenomen zijn, kan het jagen door vossen en steenmarters de druppel vormen, waardoor de weilanden in Noord-Holland het helemaal zonder grutto's en tureluurs moeten stellen in de nabije toekomst. Want niet alleen deze zoogdieren hebben het voorzien op weidevogelpullen, ook kraaien, buizerds, reigers en ooievaars verschalken menige pul in het voorjaar.

Grondpredatoren krijgen het door aanleg van nieuwe bruggen en wegen steeds makkelijker om de weidegebieden te bereiken. Het herstel van de roofvogelstand en de lagere grondwaterstand zijn medebepalende factoren voor de achteruitgang van de weidevogels.

Natuurlijk verweer tegen predatoren

Een grote groep weidevogels verjaagt een vos, of een buizerd. Door massaal op de veren te gaan, luid te alarmeren en met schijnaanvallen op de indringer, kan deze verjaagd worden.

Dit defensieve middel werkt niet meer wanneer de aantallen weidevogels geen gewicht meer in de schaal leggen. Bomen verwijderen op en rond het weiland, waardoor roofvogels en kraaien geen uitzichtpost meer hebben, is een ander middel dat helpt om de jonge weidevogels een kans te geven. De overlast van loslopende honden dwars door de weilanden is nog iets waartegen grutto's en tureluurs weerloos zijn. De ouders vliegen in voorkomende gevallen luid roepend weg, de jongen zijn even onbeschermd. Een mooi moment voor een kraai of een buizerd om snel een jong weg te pikken.

Conclusie: weidevogels moeten noodgedwongen wekenlang op de grond leven tijdens het grootbrengen van hun jongen. In die periode zijn ze erg kwetsbaar en makkelijk te pakken door predatoren.

▼ Vossenrasters

Op verschillende plekken zijn op lage hoogte schrikdraden gespannen rond de weilanden en ook langs de waterkant. Dit is vanaf 2003 onder andere gedaan in het weidegebied De Kampen en De Hooge Weide, omgeving Heemskerk. Ook bij De Putten (Harder- en Pettemerpolder), dat is in de buurt van het Zwanenwater, werden vossenrasters aangebracht. De vogelstand is daar in 2016 vergeleken met die van 2000, waarbij intussen vossenrasters geplaatst waren. De Kievit steeg van 11 naar 75 paar na het aanbrengen van de rasters; de gruttoging van 2 naar 24 broedende paartjes en de tureluur van 6 naar 22. Als je het hebt over de zin van deze maatregel, spreken deze getallen voor zich. Rond De Putten zijn ook schrikdraden aangebracht, waardoor de nieuwe eilanden onbereikbaar zijn geworden voor de vos. Dat mag ook wel, want hier broeden tot 45 paar kluten, 30 paar

dwergsterns en maar liefst 2.000 paar grote sterns. De overleving van kuikens is volgens boswachter Marcel Groot prima.

Zijn er ook nadelen?

Ja, die zijn er wel. Aan het plaatsen van vossenrasters hangt een gewichtig prijskaartje. Daarbij is het onderhoud arbeidsintensief, want het gras onder

de draden moet goed kort gehouden worden. Doe je dat niet dan verliezen de stroomdraden via de begroeiing veel spanning rechtstreeks aan de grond. Voor het 'grasmaaien' worden in Noord-Holland ook vrijwilligers ingezet. Dan nog een nadeel: de Engelse vogelbescherming constateert dat de spectaculaire groei van het aantal broedgevallen na enkele jaren weer

afneemt. Gewenning? Graven de vossen onder de draden door? Nemen vliegende predatoren het stokje over? Dat is nog niet duidelijk. Wel is in Groot-Brittannië aangetoond dat aanvullend afschot van vossen noodzakelijk blijft.

Wat was er nog meer interessant in de vogelbladen?

De Dompheorn jrg. 53 (1) maart 2018 *Tijdschrift van Natuur- en Vogelwacht 'De Vijftherenlanden'*.

Telwerk: Polder Autena is geïnventariseerd. Hans Evers trof onder de 35 vogelsoorten leuke waarnemingen, waaronder boomklever en grote lijster.

Dutch Birding jrg. 40 (1) 2018 *Tijdschrift over palearctische vogels*.

Chris van Rijswijk *et al.* 'Birding and bird photography at Barrow, Alaska'. Annelies Jacobs *et al.* 'White-throated Bee-eaters in Western Sahara, Morocco'. Arend Wassink 'Birds of Kazakhstan: new and interesting data, part 8'. Crochet & Didner over de Three banded Plover breeding at Abu Simbel, Egypt in May 2011'. Fenech & Ebels over de 'Mongolian Finch captured in Malta in nov.'13' Redactie DB 'Naamgeving van taxa'.

De Kruisbek jrg. 61 (1) febr. 2018 *Vogelwacht Utrecht*.

Renée de Waal schrijft over 'Bloeiendaal en De Schammer', twee landbouwgebieden oostelijk van Amersfoort, die tien jaar geleden zijn omgetoverd tot natuurgebied. Het zijn vogelparadijsjes geworden met bijzondere waarnemingen en een vogelhut, met uitzicht op een oeverwaluwanwand. Toon Vernooij doet verslag van een winterse tocht naar Heiloo om daar de Humes bladkoning te zien en te fotograferen. Bert van Dillen 'Wintervogels rondom de Haarrijnse Plassen'. Het zeer heldere water van deze plassen, gelegen langs de A2 ter hoogte van Maarsse, trekt soorten aan als de ijseend, de geoorde fuut en de kuifduiker.

Guus Peterse ging op zoek naar de Siberische boompieper, die zich vlak voor de kerst ophield bij Wageningen.

Nog meer waarnemingen in de rubriek 'En...nog iets leuks gezien?' Bram Rijkse zag vanaf zijn dakterras een prachtige, door de zon beschenen roze spreeuw.

Marian Peterse, stadsvogeladviseur van Vogelbescherming doet een oproep om niet alleen de slechtvalk op het provinciehuis te melden op waarnemingen.nl. Stadsecologen, zoals Gitty Korsuize (gemeente Utrecht) hebben voor hun adviezen aan de gemeente ook behoefte aan de gewone soorten, die tuinen regelmatig bezoeken. Dus juist de roodborst, die daar zo mooi zit te zingen en ook die merel. Daar kan beleid met betrekking tot beplanting op afgestemd worden.

Limosa jrg. 90 (2) 2017.

Wim van Boekel heeft in zijn artikel 'Kerkuilen en hun dieet in De Onlanden voor en na de vloed' de gevolgen onderzocht van de herinrichting van dit gebied. De Onlanden, een 5 km breed veenweidegebied op de grens van Drenthe en de stad Groningen, is veranderd in een overloopgebied, dat 's winters voor een deel blank staat en waar niet begraaasd of gemaaid wordt. Uit braakballenonderzoek blijkt dat de woelmuizen, waaronder de veldmuis, praktisch zijn verdwenen. Er zitten nog wel wat aardmuizen, maar verder moeten de kerkuilen het doen met de veel kleinere spitsmuizen. Door de toegenomen vegetatie, die bestaat uit hoge grassen en pitrus, zijn de prooien voor de kerkuil ook moeilijker te vangen. Van alle muizensoorten zijn tabellen opgenomen in het artikel, maar ik mis de gevolgen voor het aantal kerkuilen in en om De Onlanden.

E. Oosterveld *et al.* 'Broedvogels van het coulisselandschap van Noord-Oost

Fryslân in heden en verleden'. De Friese Wouden liggen ten noorden van Drachten. De broedvogels in de houtwallen en -singels zijn geïnventariseerd en vergeleken met cijfers uit 1975 en 1989. Gebleken is dat de bosvogels in de houtwallen met de helft toegenomen zijn, verder geen significante veranderingen. Soorten die graag in deze wallen en singels broeden zijn: spotvogel, braamsluiper, gekraagde roodstaart, grasmus, grote lijster, zanglijster en tuinfluiter. E. Nieboer 'Veranderingen in de timing van de najaarstrek van de fitis op Schiermonnikoog in 1969-2010'. In de onderzoeksperiode van 42 jaar blijkt dat de doortrek een week opgeschoven is, van in de beginjaren voor 26 augustus naar rond 2 september bij latere tellingen. Opnieuw een aanwijzing voor de klimaatverandering.

Ruurd Jelle van der Leij 'Individuele herkenning van overwinterende Pontische meeuwen'. Met name het staartpatroon maakt individuele herkenning mogelijk. Daarmee kon de auteur het aantal Pontische meeuwen dat hij in één winter zag exact vaststellen. Dat waren er 16, terwijl het hoogste aantal dat hij op een dag telde slechts acht exemplaren was. André de Baerdemaeker 'Commensaal foeragerende dodazaars bij wilde eenden.' Commensalisme is een interactie tussen twee soorten, waarbij een van beide partijen profiteert, zonder dat dit de andere partij nadeel oplevert. De wilde eend dook in de Lange Duinen naar waterplanten. De beestjes en verscholen stekelbaarsjes waren voor de dodazaars. Dit gedrag is bekend in de literatuur.